

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi arpajaislain 3 §:n ja arpajaisverolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 1 päivänä marraskuuta 1994 lähettänyt hallintovaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 274.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 1 päivänä marraskuuta 1994 valiokuntaan lähettämän ed. Rauramon ym. lakialoitteen n:o 84 laiksi arpajaislain 3 §:n muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina neuvotteleva virkamies Kirsti Vihermaa sisäasiainministeriöstä, toimitusjohtaja Matti Ahde Veikkaus Oy:stä ja toimitusjohtaja Ilmari Halinen Suomen Hippos ry:stä.

Hallituksen esitys ja lakialoite

Hallituksen esityksessä ehdotetaan arpajaislaia muutettavaksi siten, että Suomen Hippos ry saisi mahdollisuuden totopelin harjoittamiseen hevoskilpailujen yhteydessä myös ratojen ulkopuolella ja että Oy Veikkaus Ab saisi mahdollisuuden harjoittaa hevoskilpailujen tulosten arvaamiseen liittyvää ennakovedonlyöntitoimintaa.

Arpajaisverolaki ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan arpajaislakiin ehdotettua muutosta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoitteessa n:o 84 ehdotetaan lisättäväksi arpajaislain 3 §:ään uusi momentti, jossa säädettäisiin Oy Veikkaus Ab:n raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän jakamisesta.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta toteaa, että ehdotus on valmistelun erilliskysymyksenä rahapelitoimikunnassa, jonka rahapelitoiminnan mahdollista laajempaa uudistamista koskevan mietinnön odotetaan valmistuvan lähitulevaisuudessa. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota hallituksen esitykseen liittymättömiin valiokunnassa muutoin esiin nousseisiin ja lakialoitteessakin mai-

nittuihin rahapelitoiminnan tuotonjakoperiaatteisiin.

Arpajaislain (491/65) 3 §:n mukaan varojen hankkimiseksi urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen voidaan toimeenpanna raha-arpajaisia ja muita rahapelejä sanotusta laista ilmenevällä tavalla. Tarkempia määräyksiä arpajaislain soveltamisesta annetaan rahapelejä koskeissa asetuksissa, joita on useampia. Asetuksessa raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä (725/82) säädetään edunsaajatahojen välisestä jakosuhteesta tuottoja jaettaessa edellä mainittuihin tarkoituksiin. Kyseistä asetusta, joka koskee Oy Veikkaus Ab:n pelien ylijäämän jakamista, on sitemmin useita kertoja muutettu väliaikaisesti.

Valiokunta ei ole, ottaen muun ohella huomioon rahapelitoimikunnan meneillään olevan työskentelyn sekä asian vaatiman selvitys- ja valmistelutyön, katsonut mahdolliseksi ehdottaa lakialoitteen hyväksymistä. *Valiokunta edellyttää kuitenkin hallituksen selvittävän, onko perusteltua säätää Oy Veikkaus Ab:n rahapelitoiminnan ylijäämän jakosuhteista edunsaajatahojen kesken asetuksen sijasta lailla.*

Erilliskysymyksenä valiokunta pitää myös tärkeänä, että hevoskasvatus- ja hevosjalostustyössä huolehditaan kotimaisen hevosrodun, Suomen hevosen, säilymisestä elinvoimaisena.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä sellaisinaan.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Lisäksi valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 84 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, varapuheenjohtaja Varpasuo, jäsenet R. Aho, Enestam, Järvilahti, Korva, Laakkonen, Liikka-

nen, Markkula, Metsämäki, Pulliainen, Saario, Ukkola, Urpilainen, Vähänäkki ja Ääri sekä varajäsen Rask.

Vastalause

Oy Veikkaus Ab on saanut toimiluvan veikkaustoiminnan harjoittamiseen. Toiminnan tarkoituksena on varojen hankkiminen urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä säädetään asetuksessa. Jakosuhteet edunsaajatahojen välillä on määrätty vuonna 1982 annetussa asetuksessa (725/82) siten, että urheilun ja liikuntakasvatuksen osuus on 36,6 prosenttia, Suomen Kansallisoopperan osuus kahdeksan prosenttia ja Suomen Kansallisteatterin osuus kolme prosenttia. Jäljelle jäävä osa on tarkoitettu muuhun taiteen ja tieteen sekä nuorisokasvatustyön tukemiseen.

Edellä mainittua asetusta on vuosien 1992, 1993, 1994 ja 1995 (TAE) aikana väliaikaisesti muutettu vuodeksi kerrallaan, minkä seurauksena Veikkauksen ylijäämän jakosuhteet ovat muuttuneet. Urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä nuorisokasvatustyön osuudet ovat pienentyneet muiden edunsaajatahojen osuuksien kasvaessa. Samalla on siirretty taiteen ja tieteen lakisääteisiä menoja veikkausvoittovaroilla katettavaksi. Eduskunta on kyseisten vuosien talousarviokäsittelyn yhteydessä edellyttänyt palattavaksi vuonna 1982 annetun asetuksen mukaiseen käytäntöön.

Valtio käyttää liikuntakulttuurin tukemiseen lähes yksinomaan veikkausvoittovaroja, minkä johdosta edellä mainitun osuuden leikkaaminen merkitsee aina määrärahojen vähenemistä. Toimintojen pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen toteuttaminen kärsii myös jakosuhteiden määräytymisen sattumanvaraisuudesta.

Veikkausvoittovaroista liikunnalle osoitettavia määrärahoja käytetään ennen kaikkea rakenteiden ja laitosten ylläpitämiseen sekä lakisääteisiin valtionosuuksiin. Vapaata kansalaistoimintaa, jota varten Veikkauksen tuottoa kerätään,

tuetaan pääsääntöisesti vain valtakunnallisella ja pieneltä osin alueellisella tasolla.

Kuntien valtionosuusuudistuksen myötä poistettiin viimeiset siteet Veikkauksen ylijäämän ja paikallisten yhdistysten välillä. Samaan aikaan kunnat vähentävät yhdistysten avustuksia ja perivät liikuntatiloista kohoavia käyttömaksuja. Kun lisäksi arvonlisäveroitus lisää yhdistysten kustannuksia, saatetaan paikallinen yhdistystoiminta sellaisten taloudellisten rasitusten eteen, jotka uhkaavat vapaaehtoisen yhdistystoiminnan perusteita. Urheiluseurojen pitkäaikaisten velkojen kasvu on erittäin hälyttävää.

Väliaikainen Veikkauksen ylijäämän käyttöä koskeva asetuksen muutos johti vuonna 1994 siihen, että urheilulle ja liikuntakasvatustyölle osoitettiin ylijäämästä 36,6 prosentin sijasta 27,3 prosenttia. Markkamääräinen vähennys oli 130,5 miljoonaa markkaa. Vuoden 1995 talousarvioesityksessä liikuntakasvatuksen osuus on 24,3 prosenttia, jolloin markkamääräinen vähennys on jo 203 miljoonaa markkaa. Jakosuhteen palauttaminen 36,6 prosenttiin tekee mahdolliseksi määrärahojen osoittamisen suoraan paikallisen liikuntatoiminnan tukemiseen. Kohteena ovat ennen muuta paikalliset urheilu- ja liikunta-seurat sekä liikuntapaikkojen peruskorjaukset.

Veikkauksen ylijäämän jakamisesta on säädettävä lailla. Ainoastaan tällä tavoin voidaan varmistaa veikkausvoittovarojen tarkoituksenmukainen jako sekä noudattaa eduskunnan asetustenmuutosten yhteydessä ilmaisemaa kantaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että valiokunnan mietintöön sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki

arpajaislain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
 muutetaan 1 päivänä syyskuuta 1965 annetun arpajaislain (491/65) 3 §:n 2 momentin 3 kohta sekä 3 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentin 3 kohta 11 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1289/92) ja 3 §:n 3 momentti 27 päivänä marraskuuta 1981 annetussa laissa (813/81), sekä
 lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 27 päivänä marraskuuta 1981 ja 11 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla sekä 4 päivänä joulukuuta 1981, 20 päivänä elokuuta 1982 ja 15 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (824/81, 644/82 ja 518/91), uusi 6 momentti seuraavasti:

3 §
 (2 momentin 3 kohta ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

— — — — —
Oy Veikkaus Ab -nimisen osakeyhtiön toimeenpanemien raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämä tulee jakaa siten, että määrärahasta käytetään vuosittain 36,6 prosenttia urheilu- ja liikuntakassatuksen tukemiseen sekä kahdeksan prosenttia

Suomen Kansallisoopperan tukemiseen ja kolme prosenttia Suomen Kansallisteatterin tukemiseen kuitenkin siten, että niille tarvittaessa annetaan myös lisäavustusta, sekä jäljelle jäävä osa tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. (uusi)

Voimaantulosäännös
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1994

Kari Urpilainen
Raila Aho

Maija Rask

Matti Vähänäkki
Lauri Metsämäki

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain säännöksiin vuonna 1995

Eduskunta on 27 päivänä syyskuuta 1994 lähettänyt hallintovaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 182.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina neuvoteleva virkamies Martti Kallio sisäasiainministeriöstä, valtiovarainministeri Iiro Viinanen, budjettipäällikkö Raimo Sailas ja budjettineuvos Raija Koskinen valtiovarainministeriöstä, hallitusneuvos Pekka Järvinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Matti Lahinen opetusministeriöstä, ylijohtaja Risto Salama verohallituksesta, johtaja Leif Engfelt ja erityisasiantuntija Jouko Heikkilä Suomen Kuntaliitosta, neuvottelupäällikkö Heikki Saipio Kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta, apulaisosastopäällikkö Markku Lemmetty Akavasta, toimialajohtaja Jarmo Lehtonen Kunta-alan unionista, lakimies Matti Leppälä Kuntien Tekniikan ja Peruspalvelujen Neuvottelujärjestöstä, osastopäällikkö Maija Anttila Toimihenkilöiden neuvottelujärjestöstä, apulaiskaupunginjohtaja Erkki Veräjänkorva, sosiaali- ja terveysjohtaja Urpo Alanko ja sivistystoimen johtaja Aulis Pitkälä Vantaan kaupungista, kaupunginjohtaja Martti Sinisalmi Porin kaupungista, kaupunginjohtaja Eero Mattila Anjalankosken kaupungista ja kunnanjohtaja Ilkka Simanainen Rääkkylän kunnasta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain säännöksiin vuonna 1995. Kuntien yleistä valtionosuutta vähennettäisiin vuonna 1995 yhteensä 533 miljoonaa markkaa. Tästä 421 miljoonan markan vähennys olisi saman suuruinen kuin vuonna 1994 toteutettu vähennys ja se myös tehtäisiin samoin perustein kuin vuonna 1994. Vähennyksestä 40 prosenttia määräytyisi kuntien asukasluvun ja 60 prosenttia kuntien vuoden 1992 veroäyrimäärän perusteella. Lisäksi tehtävä 112 miljoonan markan vähennys vuonna 1995 kohdennettaisiin alentamalla yleisen valtion-

osuuden perusteena olevaa keskimääräistä markkamäärää.

Samanaikaisesti ehdotetaan myös opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväkohtaisia valtionosuuksia vähennettäväksi vuonna 1995.

Vähennys olisi väliaikainen ja se koskisi vuotta 1995. Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1995 alusta.

Valiokunnan kannanotot

Yleisen valtionosuuden alentaminen on yhdessä opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksien alentamisen kanssa osa kokonaisuutta, jonka tavoitteena on säästöjen aikaansaaminen julkisessa taloudessa. Vuodelle 1994 tehtyä yhteensä 4 357 miljoonan markan valtionosuuksien vähennystä ehdotetaan jatkettavaksi vuonna 1995. Vähennykset olisivat hallinnonaloittain saman suuruisia kuin vuonna 1994 ja ne ehdotetaan kohdistettavaksi kuntiin samojen perusteiden mukaan kuin vuonna 1994. Lisäksi vuoden 1995 valtionosuuksia ehdotetaan vähennettäväksi yhteensä 1 000 miljoonaa markkaa.

Vuodelle 1994 tehtyjen valtionosuuksien vähennysten ja ehdotettavien uusien vähennysten kokonaismäärä on yhteensä 5 357 miljoonaa markkaa. Vuodelta 1994 jatkettavat vähennykset ehdotetaan jaettaviksi siten, että yleisen valtionosuuden vähennys on 421 miljoonaa markkaa, opetusministeriön hallinnonalan valtionosuuksien vähennys noin 1 117 miljoonaa markkaa sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valtionosuuksien vähennys 2 819 miljoonaa markkaa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien vähennyksien jatkaminen ja vuodelle 1995 valtionosuuksiin tehtävä lisävähennys on tarkoitus toteuttaa alentamalla yksikköhintoja ja muita valtionosuuksien määräytymisperus-